

Le eno je potrebno

ČASOPIS O ŽIVLJENJU V DOMU
LETNIK 16, SEPTEMBER 2025

Novi izzivi

SLOMŠKOVA NEDELJA in 400 let LAZARISTOV

S Slomškom misijonarji upanja

meseca. Osrednja slovesnost bo potekala pri sv. Jožefu nad Celjem. Prav tja je lazariste Slomšek kot prvi mariborski škof tudi povabil in tako se je začelo njihovo bogato delovanje ne samo v Sloveniji ampak v celnem Avstrijskem cesarstvu.

Slomšek in Vincencij Pavelski sta iznajdljivo odgovarjala na potrebe svojega časa; Vincencij v 17. stoletju, Slomšek v 19. st. Za sabo sta pustila bogato dediščino, iz katere so črpali mnogi, ki so želeli slediti Kristusu. Vincencij, rojen v Franciji, je oče ubogih. Skrbel je za reveže in bolne; člani njegove Misijonske družbe so lajšali trpljenje bolnih na ulici in v zavetiščih; za neuke množice so prirejali ljudske misijone s preprostimi in razumljivimi pridigami; Slomškovo 19. st. na Štajerskem in

Zadnja septembrska nedelja v svetem letu je Slomškova nedelja. V Cerkvi na Slovenskem jo bomo praznovali pod geslom *S Slomškom misijonarji upanja*; združena pa bo s praznovanjem 400-letnice nastanka lazaristov in njihove Misijonske družbe. Njihov ustanovitelj je Vincencij Pavelski, ki prav tako goduje konec tega

Kranjskem, deloma Koroškem, je imelo spet drugačne probleme: politična podrejenost, zapostavljen jezik neukih ljudi, pijančevanje, revščina in beda, zaostalost. Zato se loti dela: na šolskem področju ustanavlja šole in piše učbenike, pivske pesmi očisti prostaštva, mlade slovenske duhovnike vzgaja in poučuje na lastno pest v slovenskem jeziku, drzne si predstavljati meje škofije v dobro Slovencev in celo prenesti škofovsko središče v Maribor, neumorno obiskuje svoje duhovnike, jim piše pisma, knjige; ustanovi Mohorjevo založbo, izgoreva za krščansko Slovenijo.

Živimo v času velikih sprememb, ko nam razne gospodarske, politične in družbene analize sedanjega sveta ne pomagajo, saj se razmere zelo hitro spreminjajo (vojne, migracije, teorije spolov, zarot, evtanazija, splav, potrošništvo, odsotnost moralnih vrednot in zdrave pameti ...), na drugi strani pa bliskovit tehnološki napredek, spremembe klime ... Pomembnejši je naš preprost človeški odziv na naloge, ki jih pred nas postavljajo nove razmere. Biti moramo čuječi in iznajdljivi, odprti za nove pristope oznanjevanja in delitve pomoči. Le v gorečnosti, predanosti in

ljubezni bomo zmogli narediti kaj dobrega. Prav to je gnalo tudi oba moža v njunem času. Tukaj pa brez tesne molitvene naveze seveda ne bo šlo. Le s pomočjo od zgoraj bomo zmogli. Naj njuna drža prežari tudi nas in naše delovanje tukaj in zdaj, da bomo njuni vredni posnemovalci.

Naj zaključim s Slomškovimi besedami: »Hvaliti svoje rajne dobrotnike, povzdigovati njihova lepa dela in znamenite zasluge nam je ravno toliko dolžnost, kakor posnemati njihove slavne zgleda. Kdor ne časti svojih slavnih prednikov, ne zasluži biti njih vrli naslednik.«

Vir: Magnificat, september 2025, str. 334, Jože Planinšek, lazarist.

L. T.

Žalostna mati Božja

Goduje 15. septembra

»Marija sedem žalosti, velike tvoje so skrbi. Za prvo bol se dvigne meč, jo rani Simeon preveč,« pravi slovenska ljudska pesem. Naši verni predniki so se, zlasti v težkih trenutkih osebnega in skupnega življenja, radi zatekali k Mariji sedem žalosti. Ta naziv ima podlago v napovedi starčka Simeona, ki je prišel po navdihu v tempelj, ko sta Marija in Jožef prinesla tja osem dni starega Jezusa, da bi zanj opravila vse po predpisu postave. Simeon je vzel Dete v naročje in se Bogu zahvalil, da je mogel pred smrtjo videti Odrešenika. Potem ga je vrnil njegovi materi in ji dejal: »Ta je postavljen v padec in vstajenje mnogih v Izraelu in v znamenje, kateremu bodo nasprotovali, da se razodenejo misli mnogih src. Tvojo dušo pa bo presunil meč.«

Meč v tej preroški napovedi pomeni trpljenje, bolečino, žalost. V srednjem veku so začeli upodabljati žalostno mater Božjo s sedmimi meči v srcu, ki označujejo njenih sedmero žalosti. Prva žalost, ki jo je bridko občutilo Marijino srce, je bila Simeonova prerokba. Druga je zadela Marijo, ko je morala bežati v Egipt pred morilskim Herodom. Tretja žalost je ranila srce Božje matere, ko je dvanajstletni Jezus ostal v templju v Jeruzalemu. Četrty meč je prebodel njeno srce, ko je srečala Sina,

obteženega s križem. Peta žalost je presunila njeno srce, ko so dvignili Jezusa, pribitega na križ. Šesto je bridko občutila takrat, ko so mrtvega sina sneli s križa in ji ga položili v naročje. Sedmi meč žalosti je prebodel Marijino srce, ko so Jezusa položili v grob.

Sledovi pobožnosti do žalostne matere Božje se na Zahodu pojavijo v 9. stoletju, močnejše pa češčenje zaživi v naslednjih stoletjih. Zlasti je to pobožnost širil red servitov ali Marijinih služabnikov. Vsebinsko in pomen tega češčenja izčrpno izpoveduje znana pesem Mati žalostna je stala, ki jo večinoma pripisujejo frančiškanskemu redovniku Jacoponu da Todi (+ 1306). Pesem izraža iskreno prošnjo, da bi Marijina žalost ob strašnem trpljenju njenega sina ganilo srca grešnikov. »Sveta mati, to te prosim: rane Kristusa naj nosim, vtisni v moje jih srce.«

Posamezni kraji, bratovščine sedmerih Marijinih žalosti in nekateri redovi so praznik v čast žalostni materi Božji obhajali že v 15. stoletju. Papež Benedikt XIII. ga je leta 1727 postavil na cvetni petek (petek pred cvetno nedeljo). Papež Pij X. pa je določil, naj bo god žalostne matere Božje 15. septembra, osem dni po prazniku njenega rojstva. Do leta 1960 sta bila dva praznika žalostne matere Božje, od tedaj pa obhajamo samo enega, in sicer na današnji dan.

Največ sledov češčenja žalostne matere Božje je na slovenskih tleh pustilo 14. in 15. stoletje; iz te dobe so se ohranile slike Marije ob trpečem sinu, zlasti pa številni kipi Sočutne (Pieta): Marija drži v naročju mrtvega Jezusa in ga objokuje. Obstaja več cerkva, posvečenih žalostni materi

Božji: največja je stiška bazilika, najbolj znamenita Božja pot pa je Žalostna gora pri Mokronogu. Nekoliko kasneje je bila zgrajena božjepotna cerkev na Žalostni gori nad Preserjem pri Ljubljani. Bela krajina časti žalostno mater Božjo v

Žalostna Gora pri Mokronogu

eni izmed treh cerkva pri Treh farah pri Metliki. V številnih znamenjih in kapelah, posejanih po slovenski deželi, stoji kip ali podoba žalostne matere Božje; najdemo jo tudi v skoraj vsaki cerkvi. Marija sedem žalosti, ki je stoletja tolažila slovenski narod, naj nam ostane pribežališče in tolažba tudi v bodoče!

SV. LJUDMILA

Goduje 16. septembra.

Med ženskimi imeni je na 44. mestu. Leta 2007 je bilo z imenom Ljudmila poimenovanih 5926 oseb (leta 1980 pa še skoraj pol več – 9546). Nekoliko pogostejša je bila skrajšana oblika Mila (143 oseb), precej pogostejše pa so različice na -ena, -ica in -ka: Milena (8287, 19. mesto), Milica (1390, 154. mesto), Milka (1581, 143. mesto). Obstajala je tudi moška oblika Ljudmil, Milko.

Ime Ljudmila je po izvoru slovansko in je zloženka iz besed *ljud* (= narod, ljudstvo) in *mila*.

Ljudmila je živela v dobi svetih bratov Cirila in Metoda. Vzgojena je bila strogo v veri svojih poganskih prednikov. Zelo mlada se je poročila s češkim knezom Borivojem. Ta je stopil osebno v stik s svetima bratoma Cirilom in Metodom, ki sta takrat oznanjala evangelij na Moravskem v domačem jeziku. Ko je Borivoj spoznal krščanstvo v pravi luči in videl, da nima nič skupnega z nemško nasilnostjo, se ga je oklenil. Najverjetneje ga je krstil sam sv. Metod. Ko je videla, kako blagodejno vpliva krščanstvo na njenega moža, se je tudi sama dala krstiti. Odtlej je kneginja Ljudmila z vsem srcem podpirala delo svetih slovanskih apostolov. Tudi po njeni zaslugi so med ljudmi izginjali predsodki zoper krščanstvo in poganstvo je kopnelo.

Možu je rodila šest otrok, med njimi Vratislava, očeta svetega Venceslava (ali češko Vaclava). Leta 889 ji je umrl mož, star komaj 36 let. Mlada vdova je morala za nekaj časa prevzeti še vladarske posle, kajti najstarejši sin je imel tedaj šele 14 let. Češki narod je vodila s široko

razgledanostjo in krščansko modrostjo. V družini je skrbela za temeljito izobrazbo svojih otrok in pozneje svojih vnukov. Svojemu narodu je s tem vzgojila modre, odločne in spretnne vladarje; najlepši cvet te vzgoje je bil njen vnuk, knez sv. Venceslav. Vzgajala je predvsem s svojim živim zgledom. Bila je mati sirot, tolažnica vdov, zvesta obiskovalka jetnikov, popolna v vseh dobrih delih, kakor jo slavi star življenjepis.

Ljubosumna snaha ni mogla prenašati, da je Ljudmila tako priljubljena med ljudstvom, zato je proti njej skovala zaroto. V njen dom je poslala dva najeta morilca, ki sta jo ponoči v spalnici zadavila. Pokopali so jo ob grajskem obzidju. Ko je zavladal njen vnuk Venceslav, je dal nestrohnjeno telo svoje svetniške babice prenesti v cerkev sv. Jurija v Pragi, kjer *mati češkega naroda* počiva še danes. Češki narod jo časti kot svojo zavetnico in se rad zateka k njej, posebno v časih hudih preskušenj.

(Povzeto po <https://revija.ognjisce.si/iz-vsebine/pricevalec-evangelija/1208-ljudmila-umrla-ok-921>)

Pripravila Marica

LITERARNI KOTIČEK

Kako najti pot v bližino?

Moji koraki odmevajo v tišino ...
Ni te ob meni.
Kje in kdaj sva se izpustila,
kdaj nehala si zreti v oči
in čutiti bližino?
Nič posebnega se ni zgodilo,
le srce ni s srcem svoje zgodbe podelilo
in besede, dotiki, pogledi so izgubili posebno milino.
Kot da se siliva v neko intimo ...
Rada bi le sedela ob tebi,
na tvoje prsi glavo naslonila
ter čutila, da spet našla bova pot v bližino.

Tadeja Gnezda

O SAMOSTANIH ...

Predstavitev najpomembnejših samostanov, ki so delovali ali pa še delujejo na ozemlju današnje Slovenije.

Meniški red – KAPUCINI

Zadnja velika delitev frančiškanskega reda je bila dokaj pozno, v začetku 16. st. Takrat se je izločila njegova najmlajša veja – verski uboštveni red kapucini. Tudi njih, kakor frančiškane in minorite, povezuje izpolnjevanje istega vodila življenja sv. Frančiška Asiškega, le njihova razlaga je različna. V pogledih na zahteve uboštva znotraj reda so zagovarjali predvsem večjo skromnost pri gradnji cerkva, sami pa so v imenu uboštva sprva živeli kot puščavniki in brez stalnega bivališča.

Bili so vneti pridigarji, posebno med preprostimi ljudmi, in veliko so spovedovali. Nosili so brado in hodili naokoli bosonogi, oblečeni v vrečevino z zelo dolgo kapuco. Ime so jim tako dali otroci, ki so tekali za njimi in jih klicali »kapucini, kapucini«.

V času katoliške prenove so se bratje kapucini razširili po vsej Evropi in kmalu prišli tudi k nam. Že v 18. st. so bili pri nas najštevilnejša rodovna skupnost, a le po številu samostanov.

Kapucini – VIPAVSKI KRIŽ

Najbolj znamenit baročni pridigar in pisec je kapucin Janez Svetokriški (s pravim imenom Tobija Lionelli). Meniško ime je dobil po kraju rojstva in dolgoletnega službovanja, Svetem Križu, danes Vipavskem Križu, majhnem mestu velikih zgodb na griču

sredi Vipavske doline. Svetokriški je zaslovel po svojih pridigah, ker je v preprostem primorsko-slovenskem narečju živo opisoval življenje, velikokrat na hudomušen način, in se tako prikupil ljudem. Vse pridige (čez 200) je tudi zapisal in izdal v petih knjigah v vsem razumljivi obliki, najprej uvod, nato jedro in poučni zaključek, ter tako hkrati vzgajal in zabaval preprostega človeka.

Kapucini so prišli v Sveti Križ na povabilo grofov Attemsov, ki so živeli na tamkajšnjem gradu in so želeli, da ti menihi s svojim delovanjem in pridigami zatrejo še zadnje ostanke protestantizma. Takoj po prihodu so jim sezidali skromen samostan s cerkvijo. Janez Svetokriški je tu napisal večino svojih pridig, bil dolga leta njegov skrbnik in predstojnik, na trgu pred cerkvijo pa pridigal zbranim od blizu in daleč. Kriški bratje kapucini so tako skozi poltretje stoletje oblikovali duhovno podobo bližnje in daljne okolice, Janez Svetokriški pa velja danes za očeta slovenskega cerkvenega govorništva. Na obnovljenem trgu pred cerkvijo stoji spomenik temu velikemu pridigarju.

Danes ima samostan bogato knjižnico (več kot 25.000 knjig), hrani pa tudi dragocen molitvenik – rokopisni kodeks iz 15. st. in več knjig pridig Svetokriškega; patri vodijo noviciat za fante, ki leto dni preizkušajo svojo poklicanost v kapucinsko bratstvo. Del samostana so preuredili za potrebe Doma duhovnih vaj za vse, ki si želijo miru, tišine in duhovne poglobitve.

Cerkev je skromna, z lesenim oltarjem, ima pa eno največjih slikanih platen pri nas (pribl. 300 X 350 cm), sliko Slava sv. Trojice, delo kapucina Osvalda (1668).

Danes lahko obiščemo kapucine, ki nam ob vodenem ogledu pokažejo

spominsko sobo Svetokriškega, svojo obednico, odprt atrij z enim od treh vodnjakov v mestu, knjižnico in cerkev.

Že ob prihodu v to mestoce nam je hitro jasno, zakaj je danes Vipavski križ kot celota spomeniško zavarovan. Je pravi srednjeveški biser, ki ga je cesar zaradi turške in beneške nevarnosti povzdignil v mesto, s tem pa je dobil pravico do gradnje obzidja, ki je bilo tudi prva obrambna utrdba t.i. Goriških vrat.

Na osrednjem trgu s samostanom in cerkvijo stojijo še ruševine mogočnega renesančnega gradu, bolj trdnjave s štirimi okroglimi stolpi, 3 m debelimi zidovi in strelnimi linami za topove. Grad so posedovali grofje Attemsi kar 250 let vse do srede 19. st., ko je močna burja razkrila streho, grofje pa so se raje odselili na svoje številne druge gradove in tega pustili propadu.

Grajske ruševine, med obzidje stisnjene hiše in ozke ulice (gase) pričajo o času, ko je bilo to malo mestece upravno in gospodarsko središče cele zgornje Vipavske doline in nekoč najmanjše mesto v Habsburški monarhiji. Ko pa se je vedno bolj začela v dolini uveljavljati bližnja Ajdovščina, je Vipavski Križ nazadoval. Tako je po drugi strani to omogočilo ohranitev enega najlepših kulturno-zgodovinskih spomenikov pri nas. Na zračnem posnetku lepo vidimo kapucinski samostan s cerkvijo, v ospredju pa še eno, danes župno cerkev sv. Križa, ki so jo meščanom postavili grofje Attemsi.

In zanimivost: V 500 let stari in ohranjeni grajski kleti meščani radi povabijo prišleke na kozarček skrbno varovanega vina »zelen«, ko jim prej v enournem vodenem ogledu mesta vse povedo in pokažejo najlepše, kar imajo. Zelo obiskan je njihov *Festival vipavskih vin in kulinarike*, veliko raznih dogodkov prinaša *Poletje v Vipavskem Križu*, zadnja novost pa je *grajska tiskarna*, ki ponuja izkušnjo tiskanja, staro več stoletij, kar najbolj navduši mladino.

Tako Vipavski Križ skupaj s kapucini piše svojo novo zgodbo.

... se nadaljuje ...

Zapisala Lela J. Podgornik

Blagoslovljena in obdarjena

Blagoslovljena in obdarjena sem,
da sem spoznala ljudi, ki so mi pokazali radoživost,
me naučili smeha srca,
me napravili bolj veselo,
mi povedali, da je navihanost odraslim dovoljena,
da je življenje lahko radostno,
da se lahko hecam z otroki
in da smejo žareti iskre v očeh ...

Tadeja Gnezda

SPOMINSKE DROBTINICE

Poletni ponedeljki: Sprehodi z dušo in spomini

Vsak ponedeljek v juliju in avgustu smo se s stanovalci Doma Marije in Marte s pomočjo prostovoljcev podali na sprehod po Logatcu. Ni šlo le za korake, temveč za potovanje v preteklost, polno zgodb in pozabljenih spominov. Sledi kratek povzetek dveh sprehodov, ki sta razkrila skrite koticke našega kraja.

Avtobusno potovanje po cesarski cesti

Na deževen ponedeljek, 28. julija, smo se namesto pešpoti odločili za avtobusni izlet. Popeljali smo se po nekdanji cesarski cesti, kjer je bilo v preteklosti

med Dolnjim
Logatcem in
Kalcami kar 29
gostiln. Med njimi je
bila tudi gostilna Pr'
Jelenc, ki se je
nahajala v današnji
hiši družinskega
podjetja Šušteršič.
Gostilna, zgrajena v
času Napoleonove

gradnje ceste proti Idriji, je leta 1888, ob 40. obletnici vladavine cesarja Franca Jožefa, dobila današnjo podobo.

Prvi lastnik hiše, Janez Hladnik, jo je kasneje prodal Antonu Jelencu. Gostilna je slovela po vrhunski kulinariki, še posebej po pečenih pujskih, ki so jih zredili sami v velikih svinjakihi za gostilno. Pohvaliti so se mogli tudi z lastno destilarno za proizvodnjo pijač, med katerimi je bil najbolj znan kimlov liker z imenom Jelen. Za ohranjanje svežine so si pomagali z ogromno ledenico, kamor so shranjevali led, ki so ga nasekali na potoku Logašica in ribniku Lokev. Najbolj izstopajoč prostor v hiši pa je bila veža, v katero sta lahko zapeljala dva vozova, in je bila takrat največja veža na Notranjskem.

Jelenčeva hči Ana, učiteljica, se je poročila z učiteljem Milanom Sartorijem, in gostilniška dejavnost je v hiši zamrla. Logatčani hišo še danes poznamo kot Sartorijevo hišo z negovanim vrtom. Na poti smo spoznali še zgodovino Blekove vasi, skakalnic na Sekirici in dogodke iz prve svetovne vojne.

Pot nas je vodila do Kalc in naprej do Grčarevca, kjer smo razložili, zakaj Planinsko polje sodi v zaščiteno območje Natura 2000. Nazaj grede smo se zapeljali na dvorišče logaškega dvorca, kjer smo spoznali njegove pretekle lastnike in njegovo zgodovino po drugi svetovni vojni. Ves čas pa smo opazovali največjo zastavo v Sloveniji, ki s svojimi merami 15 x 7,5 metra in 50-metrskim drogom ponosno plapolata nad Logatcem.

Zgodbe Griča in Dolenje vasi

V ponedeljek, 18. avgusta, smo se posvetili spoznavanju zgodovine Griča, vzpetine, kjer stoji Dom Marije in Marte. Izvedeli smo, da je bilo to območje nekoč dom kajžarjev, najnižjega sloja prebivalstva na vasi. Pod Gričem je tekla cesta z Vrhnike do Raskovca in naprej proti Planini, ob kateri je nastalo naselje Dolenja vas, živahno središče s trgovinami, pekarnami, mesnicami in gostilnami. Zato tudi danes, če gre Logatčan po nakupih, pravi, da »gre na Vas.«

Naš cilj je bil Brusov vrt. Zgodba znanega logaškega trgovca Josipa Brussa je zelo zanimiva. Bruss, ki je leta 1848 v Logatcu odprl svojo trgovino, je po smrti obeh hčera vse premoženje zapustil svojemu trgovskemu pomočniku Jakobu Verbiču. Verbič, po rodu iz znane usnjarske družine z Vrhnike, je trgovino še povečal in ji dodal t.i. »vmesno hišo,« v kateri je bila parna pekarna. Čeprav so bile po drugi svetovni vojni stavbe nacionalizirane, so domačini trgovini še vedno rekli Pr' Brus, saj se je to ime močno usidralo v spomin Logatčanov. Danes so

stavbe, ki so bile vrnjene potomcem Verbičevih, obnovljene. V njih se nahaja trgovina Sanpavlija, na urejenem dvorišču pa stoji kamniti vodnjak iz leta 1883.

Na poti nazaj v Dom, po »ta spodnji zahribski cesti«, smo se ustavili še pri nekdanji Vilarjevi vili in spoznali nekaj dejstev o znani fotografski družini, ki je s svojim objektivom ujela in ovekovečila logaško preteklost. Sprehodi so odlična priložnost za spoznavanje bogate zgodovine, ki se skriva v našem okolju in nas spomni, da je zgodovina več kot le datum, je zgodba, ki živi med nami.

Jana Jureš

Izpod čevskega kozolca

Eden od ponedeljkovih sprehodov stanovalcev Doma v mesecu avgustu se je namenil v sosednjo vas. Sliši se kot da daleč, a je ta pravzaprav blizu. Kdo ve, kakšna je bila njega dni pot, ki je povezovala Dolenjo vas in Čevce. Danes je mestna ulica z varnim pločnikom. In ko se je kolona stanovalcev, če me spomin ne vara, bilo jih je blizu trideset, z vsem svojim spremstvom raztegnila, je od Doma segla skoraj do cilja, čevske domačije »Pr' Pogorevc«. Sama previdnost učenih glav sicer zapoveduje,

da se vas poimenuje Čevica, vendar ne more biti tako. Čevce so množinski samostalnik. Koren besede izhaja iz poimenovanja strmih pobočij hriba, čel, in se tako sklanja v množini. Čevce so resna vas, ki ima tudi svojo cerkev, ne cerkvice, kot se gredo mnogi nepotrebno in Čevčanom motečo patetiko poimenovanja.

Eden večjih kozolcev topolarjev daleč naokrog je obiskovalcem s svojo starožitno ambientalnostjo nudil prijetno zavetje za druženje in pogovor – tisto, kar res šteje. Še prej pa je gostitelj izrazil veselje nad obiskom in poskusil na kratko ubesediti vso dolgo zgodovino domačije in družin, ki so tu gospodarile. Prva, do zdaj znana omemba domačije, je vpis hube v

urbar leta 1527, v letu 1718 pa je bil vpisan tudi takratni gospodar Andrej, za Pogorevca rojen. Po njem je verjetno domačija dobila svoj vulgo, »Pr' Pogorevc«, včasih pa je vmes zagospodaril še rdeči petelin. Najbrže tudi ob uničujočem logaškem požaru leta 1876, ko je bila hiša temeljito prenovljena, kar potrjuje letnica na sklepniku portala vhodnih vrat. V kozolcu pa je strela zanela požar leta 1938; pogorelo je ostrešje in na

nekaterih nosilnih stebrih, ki so ostali, je še videti ožganine. Na severnem pročelju hiše je s ceste, položene že v rimskih časih, nad zazidanim vhodom še videti nekaj ohranjene okrasne ornamentike. Z izgradnjo »komercialne ceste

Dunaj–Trst« čez logaški prostor v začetku 19. stoletja se je namreč vhod v hišo prestavil na njeno zahodno stran, takrat pa so na kmetiji že gospodarili Mihevci. Kmetija je bila močna, prihodke ji je po izgradnji južne železnice prinašalo še furmanstvo za Idrijo. Družinski spomin seže tja do francoske okupacije, do Napoleonovih časov. Tako je bilo povedano tudi nekaj anekdot; ena izmed njih prav o francoskih vojakihi. Takrat je bil pri hiši še priimek Kokalj in družina se je pred napredujočimi francoskimi oddelki umaknila v Žibrše. Vojaki pa da so razsuli krušno peč v hiši, da bi v globokih »modlcih«, zdaj krožnikih, grel na ognjišču skuhano enolončnico. Ko pa so stikali naokrog po domačiji, so jih na kašči ustavila stara kovana vrata. Vlomili da niso, do tu zgodba vsekakor drži, so pa v nejevolji v vrata ustrelili. Luknja je res še tam, le malce robata se zdi za mušketni izstrelek, kdo bi vedel. Morebiti je oče kaj dodal, da je bila zgodba, nam, otrokom, še bolj imenitna. No, nedvomno pa je kovinska nadoknica na

kozolcu večkrat prestreljena. Sled druge svetovne vojne, kdo bi vedel. Spomine, nekatere varljive, si lasti čas. Tu je že vzel, kar je njegovega. Močno pa so prisotne še nekatere, zdaj že v globoki perspektivi časa, žlahtno žalostne zgodbe o smrti otrok in žena kot tudi mladih fantov v metežu prve in tragiki časa po drugi svetovni vojni. A jutro, sveže in radoživo, je narekovalo, da naj ti spomini nagovorijo ob kakšni drugi priliki.

Sledil je še ogled kašče, ki jo je ena od dedičev domačije, družina Mihevc, nedavno res lepo obnovila. Zdaj ob glavni cesti skozi Logatec stoji kraju v ponos in popotniku v veselje pogleda. Spremenila pa se je njena namembnost, kot se spreminjajo časi. Tudi kozolcu se obeta tako, drugi dedič domačije jo je nedavno izročil svojemu sinu, da si ga preuredi v prostor družinskega bivanja. Prav tu, ko je bilo govora o izročanju zemeljskih dobrin potomcem, se je pogovor široko razprl, marsikdo pa se je tudi tiho zamislil. Kar je, dajati je treba s toplo roko ... dediščinske pravde potem, ko je ta hladna, vse preveč razbijajo družine.

Prišel je trenutek slovesa, saj se je dan krepko dvignil in lahen poletni vetrič je že zavel med latniki. Pospremil je dolgo kolono na poti čez vas in hkrati izpod kozolca ponesel v dalj besede in spomine na mladost, davne ljubezni, smeh in klopeteklop cepcev, omamni vonj sena ter žlahtni okus po v otavi umedenih hrušk ...

Jan Mihevc

Tunel pod Naklom

Bilo je lepo, sončno in sveže ponedeljkovo jutro, ko smo se zbrali pred Domom Marije in Marte. Tam so nas že pričakali stanovalci Doma, ki žal ne morejo več samostojno hoditi. Tokrat je bila gostiteljica Mojca Molk. Pot nas je vodila po Notranjski cesti do Krpana, kjer smo prečkali Tržaško cesto in nadaljevali pot po Čevici mimo tipične notranjske hiše, Škrljevega vrta in mogočne hiše ter zavili na Rovtarsko cesto in se odcepili nazaj na Čevico.

Po nekaj metrih smo zagledali na sredi ulice Mojco, ki nas je pričakovala z veselim pozdravom. Gospa, ki sem jo vozila, mi reče: »Veste, to je naša

Mojca, zelo je prijazna in dobra.« Pogledam okoli sebe in vidim nasmejane, radovedne in vesele obraze v pričakovanju, kaj bo povedala Mojca. Povabila nas je, da stopimo nekaj metrov najprej do znamenitosti naselja – to je predor. Povedala je, da so predor zgradili ruski ujetniki, skozi pa naj bi zgradili železniško progo. Predor so uporabljali med drugo svetovno vojno kot zaklonišče. Po ogledu smo bili povabljeni na dobro malico; super obložene kruhke z domačo salamo, pecivo, pijačo in dobro kavo. Mojca je ves čas obiska vso pozornost namenila stanovalcem Doma. Pokazala nam je tudi stare slike predora na računalniku. Čas je hitro minil v dobrem druženju in klepetu. Za slovo od Mojce pa smo skupaj zapeli pesem *Prišla bo pomlad*. Potem smo se po isti poti vrnili v Dom.

Dragi stanovalci, če Bog da zdravje, se naslednje leto spet vidimo.

Zvonka Marolt

Ponedeljkov sprehod k zakoncema Gostiša

Tudi letos smo v času šolskih počitnic vsak ponedeljek vozili stanovalce Doma Marije in Marte na sprehod po Logatcu.

Na povabilo Zinke in Janeza Gostiša smo se ustavili na njunem domu. Pot nas je vodila po Cankarjevi ulici mimo nekdanje Kmetijske zadruga Logatec, nadaljevali smo mimo Kljukca in se usmerili na Vrtnarsko ulico. Med našim sprehodom po ulicah smo opazovali mimoidoče, cvetje po hišah in vsak izmed nas je srečal tudi kakšnega znanca in tako izmenjal kakšno besedo.

Kmalu se nam je pokazala Gostiševa hiša, obdana s prelepim cvetjem. Pri vhodu na njihovo dvorišče nas je pričakala gostiteljica Zinka in nas prijazno pozdravila.

Vsakega varovanca je bila zelo vesela, saj jih kar dobro pozna, kajti tudi sama je prostovoljka v DMM. Bila nas je res kar velika četica vozičkov in spremljevalcev. Porazdelili smo se po dvorišču, okrašenim z rožami. Vsak je našel svoj prostor in prijetno senco.

Na vratih se je pojavil tudi gospodar Janez in nam namenil prijazen pozdrav.

Na začetku nam je Zinka predstavila zgodovino hiše, z razlago pa je nadaljeval njen mož Janez.

Povedal je, da se je pri tej hiši včasih veliko prepevalo, kar z velikim veseljem oba zakonca nadaljujeta še danes.

Že so se prikazale dobrote, ki jih je spekla Zinka, in to domača špehovka in pehtranova potica pa tudi piškotov ni manjkalo. Postreženi smo bili tudi s sokom in kavo. Kot sem že omenila, je pri tej hiši doma pesem in že smo vsi veselo prepevali. Na vhodnih vratih se je pojavil Janez s svojo harmoniko in oči marsikaterega so kar zažarele. Bilo je res prelepo vzdušje.

Toda ura teče, nič ne reče in že se je naša četica začela pomikati proti izhodu.

Zinki in Janezu smo se lepo zahvalil za gostoljubje, ki smo ga bili deležni, z željo, da se morda še kdaj srečamo pri njih.

Mili

Poroka vnukinje na Petkovcu

19. julija sem bil povabljen na poroko vnukinje na Petkovec, po domače se reče Pri Ravenčan. Ob 12. uri smo se zbrali svatje z nevestine strani in čakali, kdaj se bo pripeljal ženin s svojimi svati. Nismo dolgo čakali, že so se zaslišale sirene avtomobilov. Ženin je izstopil in šel h glavnemu vhodu. Glej ga, zlomka, vrata so bila zaklenjena. Tako pozvoni pa se prikaže stara ženica. Ženin gleda in kaj hitro opazi, da ima kosmate noge.

Te pa pač ne pozna. Trka naprej na vrata. Pride mestna gospa, lepo oblečena, z modnim klobukom, a bila je noseča v 9. mesecu. Ženin jo poboža po trebuhu pa pravi: »Tukaj pa jaz nisem bil zraven.« Ženska je jokaje odšla. Nato se tretjič odpro vrata. Na prag stopi mlada nevesta v lepi beli obleki. Ženin je zavriskal, jo objel in poljubil. »Ta je prava zame.« Zaigrala je harmonika, mi pa smo nazdravili.

Čas hitro beži in že smo se odpravili k poroki. Ženin in nevesta sta se peljala z novim, lepo okrašenim traktorjem. Vsi ostali pa z avti. Že po enem kilometru smo naleteli na zaporo – »šrango«. Tu smo se zadržali precej dolgo in končno so si segli v roke. Odpeljali smo se proti cerkvi na Petkovcu. Ženin in nevesta sta se peljala prav do cerkve, mi pa smo pustili avtomobile spodaj. Pred cerkvijo nas je že čakal vrhniški kaplan, nas lepo sprejel in že smo odšli v cerkev. Sredi maše je opravil poročni obred in jima namenil par besed. Kako živeti naprej, da bosta srečna, zakon pa bo

ostal trden do groba. Po končani sveti maši smo bili za cerkvijo lepo postreženi s pijačo in obloženimi kruhki. Čas nas je preganjal na dolgo pot do Škofje Loke, naravnost k sv. Andreju, kjer je bila civilna poroka in nato slavlje pri gostišču Rupar. Tu lahko postrežejo do 100 oseb. Verjetno je bilo lepo, saj so vztrajali do belega dne in prav je tako.

Mene pa so odpeljali s Petkovca v DMM. Poroka mi je ostala v lepem spominu, tudi Bog nam je naklonil lepo, jasno vreme.

Anton Treven

Obisk pri Mateji doma

še kar pri zdravju, prave kmečke korenine. Šli smo si ogledat ogromen vrt. Videli smo vsemogoče nasade – od češenj, jabolk, kivija, aronije, grozdja, paradižnika, kumar, fižola – pa vse do veliko krompirja. Vse je lepo urejeno, ograjeno z mrežo, prava paša za oči. Ob vrtu smo posedli v majhno vrtno hiško, kjer je Mateja narezala šunko, kruh pa tudi priboljšek smo dobili. Pokušali smo aronijev liker.

Ura zelo hitro beži in že smo se poslovili od staršev in odpeljali domov v Logatec. Cesta je bila skoraj prazna, nazaj smo bili prej kot v pol ure. Voznik nas je varno pripeljal v Dom.

Anton Treven

JESENSKE AKTIVNOSTI

V PREŠERNEM VZDUŠJU,
POGOVORIH, DRUŽENJU ...

S SVOJCI, PRIJATELJI, OTROKI,
PROSTOVOLJCI, ZAPOSLENIMI ...

RAZVEDRILO

DOPOLNJEVANJE: dopolnite naslove slovenskih filmov.

1. Na svoji _____ (F. Štiglic, vojni film)
2. Ne čakaj _____ (F. Čap, romantična komedija)
3. Srečno, _____ (J. Gale, mladinski pustolovski)
4. Tistega lepega _____ (F. Štiglic, komedija)
5. Ne joči, _____ (F. Štiglic, vojni film/mladinski pustolovski)
6. Kekčeve _____ (J. Gale, mladinski pustolovski)
7. Cvetje v _____ (M Klopčič, romantična melodrama)
8. Sreča na _____ (J. Kavčič, mladinski film)
9. Poletje v _____ (T. Štiglic, mladinski pustolovski)
10. Ko zoriijo _____ (R. Ranfl, mladinski romantični film)
11. Moj ata, _____ (M. Klopčič, tragikomedija)
12. Babica gre _____ (V. V. Anžlovar, komična drama)
13. Hči mestnega _____ (A. Stojan, zgodovinska drama)

SMEJALNICA

Pri zobozdravniku: »Zakaj pritiskate na zvonec? Mar ne znate prebrati, da začnem delati šele ob osmih »To povejte svojemu psu, ki me je ugriznil ob polsedmih!«

»Gospa, te tabletko vas bodo pomladile za dvajset let!«

»Sem vesela, upam pa, da ne bom izgubila pokojnine.«

Pacient se pritožuje: » Ne maram v bolnišnico.«

»Zakaj pa ne?«

»Tam je preveč bolnih ljudi.«

D. K.

Izdaja Dom Marije in Marte Logatec. Ureja Leonida Župančič.